

2.5 VAPAA-AJAN ASUKKAIDEN ERITYISHAASTEET PALVELUJEN SAAVUTETTAVUUDESSA

Usein palvelujen saavutettavuutta käsitellään pelkästään vakituisten asukkaiden näkökulmasta. Vapaa-ajan asukkaat ovat kuitenkin lisäämässä palvelujen käyttöä ja heidän merkityksensä maaseudun kehityksessä kasvaa jatkuvasti. Tämä johtuu siitä, että vapaa-ajan asumisen³ suosio lisääntyy, ja uusia mökkejä rakennetaan ja vanhoja saneerataan ympärivuotiseen käyttöön. Parhaillaan eläköityvä sukupolvi tulee viettämään aikaa mökeillä aiempaa enemmän ja myös heidän palvelutarpeensa ovat lisääntymässä. Palvelujen käyttö on lisääntymässä kakkosasumisen trendin myötä myös työssäkäyvien mökkeilijöiden osalta. Samalla vakituisten asukkaiden määrä vähenee useilla maaseutualueilla. Koska palveluja ostavat vakituisten asukkaiden lisäksi sekä vapaa-ajan asukkaat että matkailijat, ei varsinkaan harvemmin asutulla maaseudulla palveluntuottajien tarvitse tukeutua pelkästään vakituisten asukkaiden kysyntään. Toisaalta alueilla, joilla on enemmän ostovoimaa, on myös enemmän palveluja vapaa-ajan asukkaiden käytettävissä (Nieminen 2010).

Maaseudun tuotteita ja palveluja (engl. Rural goods and services) on usein kehitetty erityisesti matkailijoille ja vapaa-ajan asukkaille. Niillä on kasvavaa merkitystä niin pienyritysten, kuin nykyisin myös joidenkin isompien yritysten työllistäjinä (Andersson 2007). Maaseudun tuotteet ja palvelut liittyvät tavallisesti läheisesti toisiinsa. Esimerkiksi kesätorilta tai maatilalta haettu tuote sisältää niin fyysisen tuotteen kuin

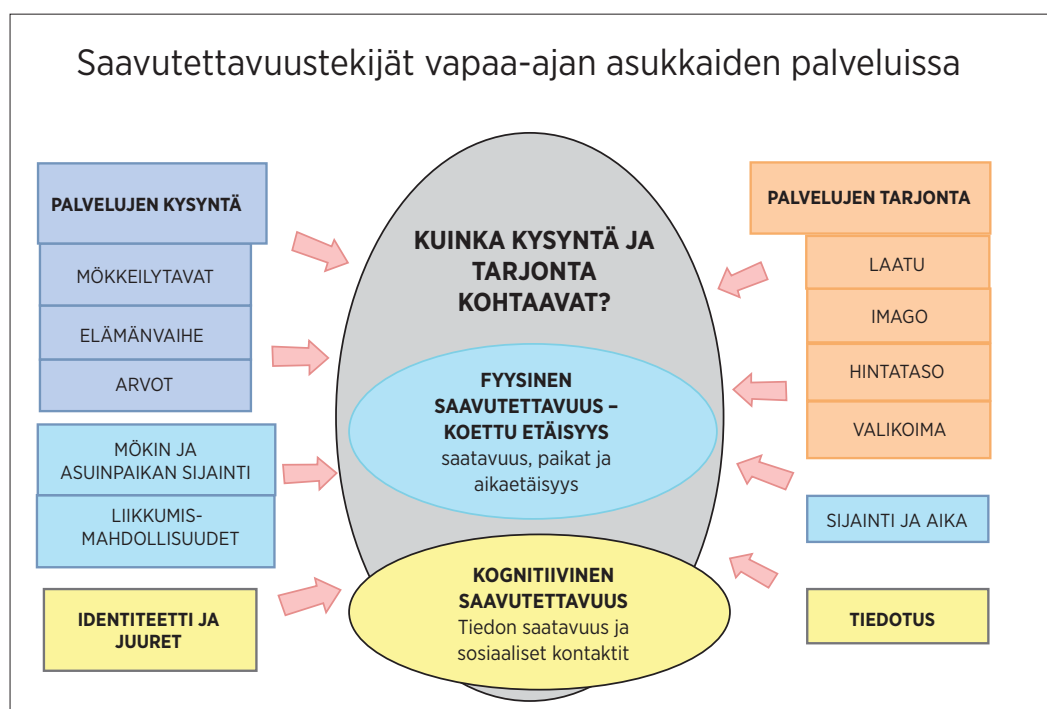
aineettoman elämyksen, jossa palvelulla on tärkeä merkitys. Koska vapaa-ajan asunnolla viihdytään varsinkin kesäaikaan pitkään yhteen menoon, tarvitsevat mökkiläiset myös muita kuin matkailijoille erityisesti suunnattuja palveluja. Näitä ovat esimerkiksi parturi- ja autonhuoltopalvelut yksityisellä puolella sekä kirjasto ja terveydenhuoltopalvelut julkisella puolella (Rantanen ym. 2009).

Kesämökkibarometrin (Nieminen 2010) mukaan lähes puolet ulkokuntalaisista vapaa-ajan asukkaista oli kiinnostunut hankkimaan kesämökin korjaus- ja rakennustöihin sekä lumen auraukseen liittyviä palveluja mökin lähiseudulta. Myös polttopuiden teko ja puiden kaato ja raivaustyöt sekä vartiointi ja tarkastuskäynnit mökille kiinnostivat mökinomistajia. Mökin ja saunan lämmittäminen sekä siivouspalvelut kiinnostivat muita palveluja vähemmän. Noin 15 prosenttia mökinomistajista oli barometrin perusteella kiinnostunut ajatuksesta, että päivittäistavaroita voisi ostaa mökille perille kuljetettuna (Nieminen 2010, 37).

Kakkosasumisen yleistymisen kasvattaa mökkikunnan palvelujen käyttöä, sillä mitä pidempään mökillä oltiin, sitä suuremmaksi kasvoi Kesämökkibarometrin tulosten perusteella mökkikunnan osuus päivittäistavaroiden sekä muiden tavaroiden ja palvelujen ostoksista. Varsinkin mökin kunnostamiseen liittyvät tavarat ja palvelut oltiin kiinnostuneita ostamaan mökin lähiseudun kaupoista ja yrittäjiltä.

Palvelujen saavutettavuutta voidaan tarkastella myös palvelujen kysynnän ja tarjonnan eri tekijöiden sekä niiden kohtaamisen kautta. Kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen ilmenee fyysisenä, koettuna ja kognitiivisena palvelujen saavutettavuutena (Kuva 4).

³ Tässä raportissa käytetään termejä mökki ja vapaa-ajan asunto, mökkeily ja vapaa-ajan asuminen sekä mökkiläinen ja vapaa-ajan asukas, sillä ne ovat vakiintuneita käsitteitä ilmiöön liittyvässä tutkimuksessa.

Kuva 4. Palvelujen saavutettavuustekijät.